

відповідно. Це пов'язано із тим, що останнім часом на цих секціях більш інтенсивно проводилися вибіркові санітарні рубки, а підтвердженням цього є кращий індекс санітарного стану насаджень – I,9 та I,8 відповідно проти II,0 і II,3 – на секціях сильного (секція Г) та помірного (секція В) зрідження.

Висновки. Результати проведених досліджень на стаціонарному багатоваріантному дослідному об'єкті із вивчення впливу проведення рубок догляду різної інтенсивністю зрідження (контроль, слабка, помірна та сильна інтенсивність) в штучних дубових насадженнях в умовах свіжої кленово-липової діброви Лівобережного Лісостепу свідчать про доцільність проведення в них прочищень слабкої (в межах 10–15 %) та сильної (в межах 30–35 %) інтенсивності, однієї прохідної рубки сильної або дуже сильної інтенсивності (в межах 29–45 %) та подальших своєчасних вибіркових санітарних рубок.

Список використаних джерел

1. Голячук С. Е. Исследование способов выращивания древостоев дуба и ясеня для целевых сортиментов в дубравах левобережья Украины: дисс. ... канд. с.-х. наук / УкрНИИЛХА им. Г. Н. Высоцкого. Харьков, 1995. 177 с.

2. Луначевський Л. С., Румянцев М. Г. Вплив інтенсивності рубок догляду на таксаційні показники дубових деревостанів в умовах свіжої кленово-липової діброви Лівобережного Лісостепу. Лісівництво і агролісомеліорація. Харків: УкрНДІЛГА, 2017. Вип. 131. С. 33–39.

3. Рекомендації щодо підвищення ефективності використання лісорослинного потенціалу / В. П. Ткач, І. Б. Шинкаренко, В. Ф. Романовський, О. В. Кобець, О. М. Тарнопільська, М. Г. Румянцев, Л. С. Луначевський, В. І. Роговий. Харків: УкрНДІЛГА, 2017. 58 с.

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ І ВІДТВОРЕННЯ ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ

Стратічук Н. В., к.е.н., доцент,

Іващенко М. О., здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»,
м. Херсон, Україна

На сучасному етапі одним із найважливіших чинників забезпечення переходу суспільства до моделі сталого розвитку є підвищення економіко-екологічної ефективності господарської діяльності країни та її регіонів. Перед економікою України стоїть завдання розбудови інституціональних засад та забезпечення раціонального природокористування з врахуванням еколого-економічних принципів.

Лісові ресурси посідають одне з чільних місць в ресурсній базі економіки України. Поставками готової продукції і лісоматеріалів комплекс зв'язаний більш ніж з 100 галузями. Україна не має значних запасів лісових ресурсів, які є

базою для розвитку лісопромислового комплексу. До лісових ресурсів відносять деревину, технічні, харчові, кормові та інші ресурси, а також корисні натуральні якості лісу водоохоронні, захисні, кліматично-регулюючі, санаторно-гігієнічні, оздоровчі.

Лісове господарство в Україні продовжує функціонувати в кризовому становищі. Стан лісів не відповідає економічним і екологічним вимогам. Площа лісів за останнє тисячоліття скоротилася більш ніж у три рази, відбулося антропогенне переформування лісових ландшафтів, знизилася їх природна продуктивність, збіднилося біорізноманіття. Лісові насадження виснажені надмірними рубками в минулому, їх природно-захисні функції нижчі потенційно-можливих. Через відсутність інвестицій залишаються низькими темпи лісовідновлення і лісорозведення, поглибилась диспропорція між лісоресурсною базою, можливостями лісоексплуатації та лісоспоживання. Недосконаліми вважаються теоретико-методологічні засади розвитку лісового сектору економіки та організаційно-економічні, екологічні і правові механізми.

Дослідженням ефективності лісогосподарського виробництва присвячені праці В.А. Андрєєвої, С.В. Біднячука, Т. Бець, В.С. Бондар, О.А. Голуб, О. Дзюбенка, О.В. Дячишина, Н.С. Дворяшиної, А.М. Дейнеки, А.І. Карпук, Н. Кисіль, Я.В. Коваль, І. Лицур, В. Римара, О.Я. Савчука, А. Степаненка, В. Степчина, Г.С. Шевченка та інших авторів. Проте проблема підвищення ефективності лісогосподарського виробництва на сьогодні потребує застосування нових підходів з метою її розв'язання, оскільки процес відтворення та використання лісових ресурсів України не відповідає критеріям сталого розвитку лісового господарства. Трансформація лісового сектору економіки по новому ставить питання щодо розробки науково-методологічних напрямків розвитку лісоресурсного потенціалу, формування ринково-орієнтованого організаційно-економічного механізму, відродження багатокладної системи організації у сфері лісового господарства, забезпечення комплексного збалансованого використання і відтворення лісових ресурсів, підвищення частки лісових ресурсів в природоресурсному потенціалі та національному багатстві країни [1].

Щоб ефективно управляти лісовими ресурсами, зокрема, компонентами лісу виникає необхідність розробки науково обґрунтованих методів комплексної економічної оцінки лісових ресурсів та залучення їх до загальної системи економічних відносин. На основі комплексної економічної оцінки лісових ресурсів створюватимуться можливості для відображення їх цінності в складі національного багатства країни, ведення державного регіонального лісоресурсного кадастру, обґрунтування ефективності лісогосподарських заходів, оцінки розміру втрат, що завдаються лісовим ресурсам лісу стихійними явищами і нераціональними методами експлуатації природних ресурсів, економічного регулювання процесами природокористування.

Для оцінки лісових ресурсів, що виступають як засоби й предмети праці, застосовуються ті ж теоретико-методологічні підходи що і до економічної оцінки природних ресурсів. При цьому лісова рента розраховується як різниця

між цінністю кінцевої продукції лісовирощування, що встановлюється величиною гранично допустимих витрат на приріст її виробництва (замикаючих затрат) та індивідуальними зведеними витратами на відновлення й експлуатацію лісу. До одержаної величини додається не лише диференційна рента I (за якістю і місцерозташуванням), а й диференційна рента II, що відображає ефективність додаткових витрат на відтворення, охорону та експлуатацію лісових ресурсів. У всіх випадках відпрацьовуються альтернативні варіанти лісогосподарських заходів щодо використання і відтворення лісових насаджень даної ділянки лісу. Метод лісовирощування і лісоексплуатації вибирається згідно з його народногосподарською ефективністю [2].

Таким чином, економічна оцінка лісових ресурсів, відображаючи приріст ефекту від їх використання, в кінцевому підсумку дорівнює додатковим витратам, які вкладаються для відшкодування ресурсів, замість тих, що вилучаються в результаті експлуатації. Додаткову оцінку при цьому одержують не всі ресурси лісу, а тільки невелика їх кількість, яка визначається потребами суспільства. Показником суспільної корисності лісових ресурсів виступає капіталізована рента, що встановлюється для кращої їх частини відносно всього обсягу. Чим менше ресурсів лісу, тим більший економічний ефект від збільшення їх виробництва або поліпшення якості. Наявність товарно-грошових відносин є вартісною формою утворення диференційної ренти [3].

Вдосконалення ведення лісового господарства передбачає: забезпечення екологічно орієнтованого ведення лісового господарства та комплексного використання лісових ресурсів, з врахуванням ландшафтноводозбірних принципів ведення лісового господарства.

Потрібно переглянути принципи розподілу лісів за екологічним і господарським значенням та залежно від переваг виконуваних ними функцій. Необхідна розробка кадастрової оцінки лісів, зменшення обсягів суцільних рубок, заміна їх на поступові і вибіркові, особливо в лісах зелених зон навколо населених пунктів; забезпечення збереження біологічного різноманіття лісів; провести інвентаризацію та оптимізацію мережі лісових природно-заповідних територій та об'єктів. Уможлиблюється розв'язання проблеми захисного лісорозведення на державному рівні шляхом інвентаризації полезахисних лісових смуг, закріплення полезахисних лісових смуг за землекористувачами, відновлення агролісомеліоративних служб, законодавчого урегулювання вирішення питання цільового виділення земель під захисне лісорозведення;

Помітні результати дасть забезпечення державної підтримки щодо створення захисних насаджень та полезахисних лісових смуг на еродованих землях, що перебувають у приватній і комунальній власності.

Обов'язковим є вдосконалення системи лісокористування (вік, види, способи рубок та їх планування) у розрізі природних зон; проведення лісогосподарських заходів з врахуванням регіональних еколого-економічних та соціальних особливостей, що зокрема передбачають: запровадження технології гірських лісозаготівель на базі природозберігаючих систем машин та

механізмів, заміну похідних ялиників на корінні деревостани, проведення робіт на радіоактивно забруднених лісових територіях, спрямованих на реабілітацію лісів, здійснення постійного радіологічного моніторингу, створення та вирощування стійких до екстремальних природних умов лісових біогеоценозів з врахуванням необхідності переведення господарювання на ландшафтно-екологічні принципи.

Список використаних джерел

1. Медведєв Ю. Проблеми розвитку лісопромислового комплексу: пріоритети, структура, ефективність // Економіка України. - 2013. - № 1. - С. 13-19
2. Дворяшина Н.С. Актуальні питання економічної оцінки лісових ресурсів /Збірник наукових праць: Науковий вісник, випуск 15.4, 2005 р. – стор. 223-228.
3. Рентні відносини в системі модернізації національної економіки / [за ред. Б.М. Данилишина]. – К. : РВПС України НАН України, 2007. – 518 с.

РЕЗУЛЬТАТИ АНАЛІЗУ ДАНИХ ПРОБНИХ ЕКСПРЕС-ПЛОЩ ЗАКЛАДЕНИХ ДЛЯ КОМПЛЕКСНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ НИЗОВИХ ПОЖЕЖ НА ДИНАМІКУ СТАНУ СОСНОВИХ НАСАДЖЕНЬ

Тимощук І. В.

Державне підприємство "Степовий ім. В.М. Виноградова філіал Українського ордену "Знак Пошани" науково-дослідного інституту лісового господарства та агролісомеліорації ім. Г.М. Висоцького", м. Олешки, Україна

Щорічно увага до протипожежної охорони лісів у світі та, зокрема, в європейських країнах підвищується у зв'язку зі зростанням кількості випадків великих пожеж [Ворон В. П., 2015]. Періодичні великі пожежі в Україні (понад 10 тис. га) протягом 2007-2020 рр., знищення населених пунктів, загибель цивільних на пожежах, значна втрата тваринного світу свідчать про те, що Україна більше не відноситься до країн з низькою пожежною небезпекою. Щорічний аналіз горимості лісів показує, що Україна з пожежами незначної площі та інтенсивності перейшла до групи країн з періодичним виникненням катастрофічних природних пожеж [Зібцев С. В., 2019].

Протягом останніх десятиріч та, зокрема, в період нефінансування галузі лісові пожежі в соснових лісах на Нижньодніпровських піщаних аренах набули значних масштабів. Це завдало непоправних збитків штучно створеним лісовим біоценозам. Для запобігання виникненню пожеж та сприянню постпірогенному відновленню лісів необхідно постійно проводити аналіз показників пожежостійкості лісів з урахуванням природних та антропогенних чинників [Ворон В. П., 2015]. З урахуванням вищезазначених аспектів та прогресуючих кліматичних змін виникла потреба у створенні передових наукових методик